

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

В. І. Бутенко, К. В. Філіпов

КООПЕРАЦІЯ, СЕЛЯНИН, ДЕРЖАВА

**Історія сільськогосподарської кооперації
українського села періоду непу**

Харків – 2011

УДК 338.436..94(477)«192»
ББК 63.3(4УКР)62-2
Б 93

Рецензенти:

В. В. Калініченко – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Р. Г. Руденко – доктор історичних наук, професор кафедри українознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

*Затверджено до друку Вченою радою
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 8 від 25 червня 2010 р.)*

Бутенко В. І.
Б 93 Кооперація, селянин, держава. Історія сільськогосподарської кооперації українського села періоду непу : монографія / В. І. Бутенко, К. В. Філіппов. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 216 с.

ISBN 978-966-623-732-6

У монографії здійснено комплексне дослідження сільськогосподарських кооперацій українського села періоду непу як форми соціально-господарської самоорганізації селянських господарств в умовах радянської дійсності з багатоукладненого економікою і ринковими відносинами. У результаті дослідження з'ясовано її провідне місце в господарському, громадсько політичному, культурно-освітньому житті села, виявлено результати діяльності у розв'язанні складних соціально-економічних проблем – збереженні селянина-виробника, власника продукції, в створенні великого кооперованого сільськогосподарського виробництва, що має для сьогодення, окрім науко-впізнавального, і практичне значення.

Для науковців, викладачів та студентів, усіх хто цікавиться історією кооперації та України періоду непу.

**УДК 338.436..94(477)«192»
ББК 63.3(4УКР)62-2**

ISBN 978-966-623-732-6

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2011
© В. І. Бутенко, К. В. Філіппов, 2011
© О. О. Літвінова, макет обкладинки, 2011

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. Державна концепція сільськогосподарської кооперації в період непу.....	11
1.1. Кооперація як елемент «державного капіталізму».....	11
1.2. Концепція «кооперативного соціалізму»... ..	17
1.3. Сільськогосподарська кооперація – підготовчий етап колективізації	27
РОЗДІЛ 2. Становлення і розвиток сільськогосподарської кооперації.....	39
2.1. Сільське господарство напередодні переходу до непу. Запровадження непу.....	39
2.2. Створення системи сільськогосподарської кооперації.....	49
2.3. Універсальна і кредитна кооперація.....	66
2.4. Спеціальна (фахова) сільськогосподарська кооперація.....	75
РОЗДІЛ 3. Господарська діяльність сільськогосподарської кооперації.....	90
3.1. Кредитна робота.....	90
3.2. Збуто-постачальна і виробнича діяльність... ..	103
РОЗДІЛ 4. Місце сільськогосподарської кооперації в громадсько-політичному і культурно-освітньому житті села.....	125
4.1. Сільськогосподарська кооперація в громадсько-політичному житті.....	125
4.2. Культурно-освітня діяльність сільськогосподарської кооперації.....	140
РОЗДІЛ 5. Ліквідація сільськогосподарської кооперації.....	161
Висновки.....	171
Список джерел і літератури.....	174
Додатки.....	197